

Tác giá không nháng chá nhìn chiáu dài và chiáu ráng cáa lách sá, mà còn tìm hiáu cá chiáu sâu qua nhiáu khía cánh khác náa nhá tâm linh, văn hóa, kinh tá, tình cám tâm tá...cáa dân tác.

Đáu tháng Cháp năm rái, tôi hán hánh đá cá Giáo sá Vũ Quác Thúc á Paris gái táng quyán Thị Đới Cạ Tôi - Cuán I: Nhìn Lái 100 Năm Lách Sá. Trong lái táa, Giáo sá không nhán “cuán sách là mát thiên kháo luán vá lách sá Việt Nam cán đái vì tác giá không có tham váng làm công viác cáa nhà viát sá. Đó chá là mát bán tóm lá cá nháng đái u mà tác giá -vái tá cách cháng nhán- đã tháu hoách trong cá gáng tìm hiáu thái đái cáa mình”.

Dù không viát sá, nháng qua tâm tình cáa tác giá vái phóng viên Ánh Nguyát, Đài RFI (Google: thoidaicuatoi RFI- “Thái đái cáa tôi”) cho tháy cách nhìn và nghiên cáu lách sá cáa G/sá Thúc rát khoa hác, sâu sác. Và sá tìm hiáu cáa ông gán nhá toàn đán, bao gám cá ba chiáu kích: dài, ráng và sâu cáa thái đái 100 năm qua. Theo tác giá, mát bián cá lách sá, náu nhìn đán lá, không đát nó vào bái cánh chung, thì chá là cái nhìn hái hát, phiám đán. Bián cá là kát quá tá nháng nguyên nhân sâu xa tá máy chác năm trác. Nó lái trá thành cái nhân đáa đán bián cá khác xáy ra á máy tháp niên sau. Đó là tính tát yáu cáa lách sá theo qui luát nhân quá. Vì thá muán tìm hiáu thái đái cáa chúng ta, phái nhìn nó trong chiáu dài cáa lách sá mát thá ká qua.

Ngoài ra, mái đán bián cáa lách sá còn bát nguán tá nháng đá kián xáy ra bên ngoài. Phái đá cáp đán các yáu tá đáa lý - chính trá, tác phái tìm hiáu chiáu ráng cáa lách sá. Việt Nam ván cháu ánh háng lâu đái cáa Trung Hoa, sau đó trá thành thuác đáa và đát báo há cáa Pháp. Tháng Ba 1945 Nhát đáo chánh Pháp và trao trá đác láp cho VN. Sau khi Thá chián II chám đát, trong khi đáng bào ta nô nác đáu tranh giành đác láp, thá giái lái xáy ra cuác xung đát ý thác há giáa Thá giái Tá do do Hoa Ká lãnh đáo vái Cáng sán Quác tá đáng đáu là Liên Xô. Trong cuác xung đát này, VN trá thành đáa bàn tranh cháp chá yáu, còn các lân bang đá cá báo vá cáa khái Liên phòng Đông Nam Á (SEATO) Khi chián tranh VN sáp kát thúc, các nác trong vùng không cán đán sá báo vá cáa khái quân sá SEATO náa. Há thành láp khái ASEAN, bián ĐNÁ thành khu vác hòa bình, tá do, trung láp và phán vinh.

Tác giá không nháng chá nhìn chiáu dài và chiáu ráng cáa lách sá, mà còn tìm hiáu cá chiáu sâu qua nhiáu khía cánh khác náa nhá tâm linh, văn hóa, kinh tá, tình cám tâm tá...cáa dân tác. Vái cái nhìn gán nhá toàn đán, tác giá tin táng “mái có thá đán gán vái sá thát cáa lách sá”. Trong khi đó, giái cám quyán do tác đáng cáa các thá lác bên ngoài, đã cá tình xén bát, cát ngán nháng sá thát không có lái cho há. Háu quá là lách sá bá xuyán tác, bóp méo. Đáng buán

họ n, vì bọ mẽ hoọ c bọ i các cọ ọ ng ọ c, nhọ ng ngọ ọ i lãnh đọ o đọ t nọ ọ c chọ có mọ t suy nghĩ, giọ mãi mọ t đọ nh kiọ n, mà không chọ u uyọ n chuyọ n, thích nghi vọ i hoàn cọ nh đọ i thay. Chọ có ngọ ọ i điên loọ n, tâm trí không bình thọ ọ ng, nhọ là cọ chọ p, nọ ng họ n gọ i là cuọ ng tín mọ i hành xọ nhọ vọ y. Đọ là thọ m họ a ọ n cọ a dân tọ c.

Đọ ọ c biọ t, Giáo sọ Vũ Quố c Thúc đọ đọ nh cho xuọ t bọ n sách Thị Đới Cọ a Tôi vào năm 2010 -nhân ngày ọ thọ ọ ng thọ 90 tuọ i (1920-2010) Nhọ ng tháng Chín 2009, chánh quyọ n CSVN tọ chọ c Đọ i họ i Viọ t kiọ u họ i ngoọ i ọ Hà Nọ i, họ rọ m rọ tuyên truyọ n và vọ n đọ ng kiọ u bào vọ kiọ n thiọ t đọ t nọ ọ c. Vì thọ mọ t sọ thân họ u và môn sinh cọ a G/sọ Thúc trong nhóm Bọ n Văn và Họ i Ái họ u Đọ i họ c Đọ Lọ t ọ Paris đọ cho phát hành tọ m ọ Pháp mọ t sọ sách Thị Đới Cọ a Tôi cuọ n 1: Nhìn ọ i 100 năm ọ ch sọ . Đọ là cọ họ i, giúp đọ ng bào hiọ u đọ ọ c trong hoàn cọ nh ọ ch sọ nào mà nhiọ u triọ u ngọ ọ i Viọ t phọ i xa rọ i tọ quọ c. Dù sọ ng ọ quọ c ngoọ i, họ vọ n luôn nọ ng lòng vọ i quê họ ọ ng, tiọ p tọ c đọ u tranh cho mọ c tiêu ọ n mà dân tọ c đọ ng khát khao là dân chọ tọ do. Mọ t khi đọ t nọ ọ c có dân chọ tọ do thọ c sọ , đọ ng bào ọ họ i ngoọ i sọ mang tiọ n cọ a và trí tuọ vọ kiọ n tọ o ọ i quê họ ọ ng.

Thị đới cọ a tác giọ là “Thọ kọ XX -mọ t thọ kọ trong đọ ọ ch sọ dân tọ c đọ ọ c đánh đọ u bọ i nhiọ u biọ n cọ cọ c kọ quan trọ ng. Sáu niên hiọ u nọ i bọ t trong ký ọ c cọ a đọ i đọ sọ dân Viọ t: ọ mọ i thọ i đọ i m đọ có mọ t biọ n cọ ọ ch sọ quan trọ ng đọ i vọ i toàn thọ giọ i -1918, 1939, 1945, 1989-họ c riêng vọ i nọ ọ c ta -1954, 1975. Năm 1989, mọ t biọ n cọ không ai đọ án trọ ọ c đọ đọ t ngọ t xọ y ra. Bọ c tọ ọ ng Bá Linh bọ phá bọ . Các chọ đọ Cọ ng sọ n Đọ ng và Trung Âu theo nhau sọ p đọ . Tiọ p đọ là sọ tan rã cọ a chính Liên Bang Xô Viọ t. Hoa Kọ đọ ọ ng nhiên trọ thành đọ nhọ t siêu cọ ọ ng, giọ đọ a vọ bá chọ thọ c tọ cọ a thọ giọ i. Khọ i cọ n nói là tình trọ ng mọ i nọ y đọ và đọ ng tác đọ ng trên tâm trọ ng cọ a nhân dân nọ ọ c ta. Tọ ọ ng lai đọ t nọ ọ c tùy thuọ c rọ t nhiọ u ọ cách suy tọ cũng nhọ xọ sọ cọ a mọ i ngọ ọ i Viọ t, đọ c biọ t cọ a nhọ ng kọ đọ ng cọ m quyọ n”.

Cọ m kích mọ t bọ c trọ ọ ng thọ ọ ng ọ tuọ i thọ ọ ng thọ mà còn nọ ng tình vọ i đọ t nọ ọ c, tọ ngọ ý giọ i thiọ u tác phọ m cọ a giáo sọ trong bài viọ t “Đọ u năm mọ i, ôn ọ i nhọ ng trang sọ cũ đọ Đọ nh Họ ọ ng Tọ ọ ng Lai” (vọ mọ i bang giao Viọ t Trung 1950-2010) trong Giai phọ m Xuân Canh Đọ n 2010 Báo Viọ t Luọ n ọ Úc Chọ u, Nhọ t báo Viọ t Herald ọ California (HK) và Thông Luọ n ọ Paris. G/s cho biọ t sách chọ a có bán, chọ in tọ m mọ y chọ c cuọ n đọ kọ p phọ biọ n trọ ọ c ngày Đọ i họ i Viọ t kiọ u ọ Hà Nọ i. Sách do công ty Ngọ ọ i Viọ t ọ California phọ trách ọ n loát và phát hành. Sách chọ a chính thọ c phát hành ọ HK mà có ọ i bình phọ m trọ ọ c, giáo sọ sọ nhà phát hành Ngọ ọ i Viọ t sọ trách là “thiọ u fair play”. Nay sách đọ đọ ọ c phát hành, bọ cọ ng in ọ n rọ t đọ p mọ t và trang nhỗ , tọ xin giọ i thiọ u đọ n quý đọ ng họ ọ ng mọ t tác phọ m ọ ch sọ dày công phu và đọ y giá trọ cọ a Giáo sọ Vũ Quố c Thúc. Trọ ọ c thọ m trọ ng cọ a đọ t nọ ọ c, nhọ ng ai còn ọ u tọ đọ n tiọ n đọ dân tọ c phọ i tìm đọ c Thị Đới Cọ a Tôi, thọ i đọ i cọ a chính mình, thọ i đọ i cọ a dân tọ c và đọ t nọ ọ c mình.

Qua 6 niên hiờ u nờ i bở t cờ a thờ kờ qua tờ 1918 đờ n 1989, tôi nhờ n thờ y toàn là thờ i cờ thuờ n lờ i nhờ ng tờ i sao VN lờ i gách chờ u hờ u quờ bi đát? Năm 1918 Thờ chiờ n II chờ m đờ t vờ i hai sờ kiờ n lờ n: Hờ i Quờ c Liên và Quyờ n tờ quyờ t dân tờ c do TT Hoa Kờ Wilson đờ ra. Nhờ ng tờ ngày y đờ n nay đờ ng bào ta vờ n chờ a thờ c sờ đờ c hờ ng đờ c quyờ n này.

* Năm 1939-1945: Thờ chiờ n II, phe Đờ ng minh thờ ng trờ n, LHQ ra đờ i, khờ i đờ u kờ nguyên các cờ ng quờ c thờ c dân trao trờ đờ c lờ p cho các thuờ c đờ a. Ba nờ c cờ n, Miờ n , Nam Đờ ng đờ u thờ ng lờ ng và tranh thờ đờ c đờ c lờ p, còn VN lờ i muờ n giành đờ c lờ p bờ ng chiờ n tranh. Hờ u quờ đờ t nờ c bờ chia hai.

* Tờ sau 1954 các cờ ng quờ c chờ trờ ng hòa hoãn đờ chờ n chờ nh lờ i nờ i bờ đờ phát triờ n đờ t nờ c hờ , CSVN lờ i gách chiờ n đờ xỏa nh hờ ng Mờ MN (1960-1975). Các cờ ng quờ c HK, LX và TC lờ i gờ p nhau, tìm cách chờ m đờ t chiờ n tranh VN và mờ ra giai đờ n hòa bình hờ p tác các bên đờ u có lờ i.

* Năm 1975 chiờ n tranh VN chờ m đờ t đờ a trên quyờ n tờ quyờ t dân tờ c (đòi hờ i cờ a Mờ) và VN đờ ng ngoài cuờ c xung đờ t giờ a HK và LX (đòi hờ i cờ a TC). Nhờ ng CSVN lờ i chờ trờ ng đờ ng hờ n vờ phía LX, chờ ng cờ TC lờ n HK, vì thờ đã tờ o ra cuờ c chiờ n giờ a ba nờ c CS anh em (TC, CSVN và Khmer Đờ) kéo dài 10 năm.

* Năm 1989: Chiờ n tranh giờ a hai nờ c CS Đờ Đông Đờ ng chờ m đờ t, cũng là lúc bờ c tờ ng Bá Linh sỏ p đờ , sau đó là khờ i CS Đờng Âu và cuờ i cùng là LX. Chiờ n tranh lờ nh chờ m đờ t. Trong thờ i hờ u Cờ ng sờ n (1991-2009) CSVN quay vờ thờ n phờ c Bờ c Kinh, bờ TC chèn ép nờ ng nờ cũng giờ ng nhờ thờ i bờ Đờ ng Tiờ u Bình đờ y cho bài hờ c vì vong ân bờ i nghĩa (1979-1989).

Tóm lờ i, biờ n cờ quan trờ ng nhờ t cờ a thờ kờ XX là sỏ ra đờ i, phát triờ n, suy tàn và sỏ p đờ cờ a chờ nghĩa Quờ c tờ CS Đờ LX. Biờ n cờ trên đã tác đờ ng nờ ng nờ đờ n dân tờ c. Song đờ i vờ i nhờ ng ngờ i CS, hờ gờ i đó là Thờ i đờ i Hờ Chí Minh. Hờ tờ hào tờ năm 1920 ông HCM đã tìm thờ y chân lý “Muờ n cờ u nờ c và giờ i phóng dân tờ c, không có con đờ ng nào khác con đờ ng cách mờ ng vô sỏ n”. Năm 1917, Lenin lãnh đờ o đờ ng CS Nga làm cuờ c Cách mờ ng tháng Mờ i lờ p ra nhà nờ c vô sỏ n đờ u tiên. Tờ đó Nga tờ nhờ n là chờ đờ a, làm nhiờ m vờ giờ i phóng tờ t cờ các dân tờ c bờ chờ đờ t bờ n áp bờ c, đờ xây đờ ng chờ đờ CS trên toàn thờ giờ i. Mờ c tiêu này đờ ngờ c vờ i chờ trờ ng cờ a Cách mờ ng HK năm 1776. Hờ xác đờ nh nguyên tờ c bở t di bở t đờ ch cờ a quyờ n tờ hờ u tài sỏ n thiêng liêng và phát huy nhờ ng quyờ n tờ do căn bờ n cờ a con ngờ i. Chờ đờ này phờ i trờ thành mỏ t kiờ u mờ u cho tờ t cờ các nờ c và các dân tờ c.

Vì cách mạng vô sản, năm 1950 ông HCM đã mang hình ảnh của TC vào VN, lấy tư tưởng của Mao Trạch Đông làm đường hướng cho đường lối cách mạng để đem máu và tiêu diệt giai cấp thống trị kháng trong vä án Nhân Văn Giai phẩm. Pháp đã đẩy lùi hình ảnh Trung Hoa ra khỏi VN qua Hiệp ước Thiên Tân năm 1885 và Hiệp ước Pháp Hoa tháng Hai 1946. Nhưng ông HCM chỉ trả lời cho Pháp để mở miệng thù truyền kiếp, luôn có tham vọng xâm chiếm nước ta, trả lời VN. Cũng vì con đường vô sản, khi kháng chiến chống Mä thành công, Tổng Bí thư Lê Duán đưa các nước vào quỹ đạo Xã hội chủ nghĩa thế giới, ký hiệp ước hữu nghị hợp tác với LX. Đây là điều bất lợi cho dân tộc. Đất nước đã thống nhất, giới lãnh đạo lại cho lo tìm đường thuäc ngoại bang!

Vì “hợp tác toàn diện” với LX, nên lãnh tụ TC Đäng Tiäu Bình lên án CSVN là ‘phäng vong ân bội nghĩa’, phải däy cho bài học và häm däa còn nhiều bài học khác nữa. Nhưng khi LX sụp đổ, Tổng Bí thư Đä Mä và Chủ tịch Nhà nước Lê Đäc Anh xin näi lại bang giao với TC, chấp nhận sự “hợp tác toàn diện và lâu dài” với Bắc Kinh. Län này TC thaä chän ép, gây nhiều thiệt hại cho VN, điển hình là mất đất mất biển, mất hai đảo Trường Sa và Hoàng Sa, và khai thác Bauxit ở Cao nguyên...

Trên đây là nạn của những người CS, cũng là mối nguy cho của đường bào và sự an nguy của đất nước. Thị Đới HCM đã tạo ra những vấn đề lớn cho dân tộc, mà những người lãnh đạo đất nước không có khả năng giải quyết, họ chỉ biết kiên trì với tư tưởng HCM. Tôi kể về ông vào Thị Đới của tôi - của G/s Vũ Quốc Thúc, mất chiến sĩ quốc gia mà sự tử của tôi đã đem thân mình tranh vì nước để cứu quốc gia, vì dân chủ để cho đường bào vì sự tồn vong của đất nước. Tác phẩm của ông sẽ giúp những người CS và đường bào thấy được thị Đới của dân tộc đi đâu thì ra sao? Như đó mới có thể hình ảnh con đường phát triển đất nước.

G/s VQT đã chống kiên và trở lại tham gia vào những biến cố lớn của thời Đới. Tháng Ba 1945, với văn bản của nhân Luät, ông được bổ nhiệm làm tri huyện Thanh Liêm khi chính phủ VN được lập đầu tiên ra đời do các Trường Sa và Hoàng Sa làm thủ lĩnh. Năm 1946, ông cũng như bao người VN yêu nước khác đã tham gia Mặt trận Việt Minh kháng chiến chống thực dân Pháp. Lúc bấy giờ Pháp là một trong năm nước Đông minh thế giới. Tuân theo quyät định của Đäng minh, khi trả lời Đông Đäng giải quyết Nhật hội tháng 9/1945, Pháp đã thống trị và người bị nạn sẽ trao trả quyền cho các chủ thuäc của, họ duy trì hình ảnh của mình. Pháp đã ký thỏa ước 6/3/1946 với ông Hồ Chí Minh, mở ra cuộc đàm phán Việt Pháp về tư tưởng lại đất nước VN. Rồi tiếp, với cuộc đàm phán kéo dài 6 tháng, ông HCM phát đường toàn quốc kháng chiến. Pháp phải thống trị và người bị nạn của hoàng Bäo Đäi và những người Quốc gia. Ngày 8/6/1948, Cao uä Bollaert nhân danh chính phủ Pháp và Nguyễn Văn Xuân - thủ lĩnh chính phủ Cộng hòa Nam Kỳ, được Bäo Đäi cử giải quyết với Thủ lĩnh Chính phủ trung ương Quốc gia lâm thời, đã ký thỏa ước Vĩnh Hä Long. Pháp nhìn nhận VN được lập và tự do thực hiện sự thống nhất quốc gia.

Nờ c nhà đã đờ c lập và thờ ng nhờ t, ông Vũ Quờ c Thúc đờ c bờ nhiờ m làm Công cán y viên phờ thờ tờ ng, đờ c TT Xuân cờ sang Pháp làm viờ c, đờ tiờ p tờ c viờ c hờ c, trao đờ i kiờ n thờ c đờ phờ c vờ đờ t nờ c sau này. Ông đờ bờ ng Tiờ n sĩ Luờ t (Doctor of Law) năm 1950 và Thờ c sĩ Kinh tờ (Agrégé of Economics) tờ i Đờ i hờ c Paris. Sau khi tờ t nghiờ p, ông vờ phờ c vờ quờ c gia trong cờ ng vờ Tờ ng trờ ng Bờ Giáo đờ c và Thanh niên trong Nờ i các cờ a Hoàng thân Bờ u Lờ c (1953-54). Sau HĐ Genève 1954, Giáo sờ Thúc đờ m nhờ n chờ c vờ Thờ ng đờ c Ngân hàng Quờ c gia (VNCH) trong giai đờ n 1955-56 và sau đó là Khoa trờ ng Luờ t khoa Viờ n Đờ i hờ c Sàigòn (1957-1963)

Năm 1960, Hà Nờ i thành lập MTGPMN, phát đờ ng chiờ n tranh xâm lờ c MN. Tân tờ ng thờ ng HK Kennedy tờ n hành ngay kờ hoờ ch giúp VNCH chờ ng CS nờ i đờ y, theo đờ nghờ cờ a Cờ vờ n Quân sờ là Đờ i tờ ng Maxwell Taylor: gờ i cờ vờ n quân sờ đờ n giúp Nam VN. Đờ ng thờ i, Walt W. Rostow -phờ tá tờ ng thờ ng vờ an ninh quờ c gia đờ trình kờ hoờ ch “chờ ng phá hoờ i”. Theo Rostow, VNCH phờ i chờ m đờ t bờ t công xã hờ i, nâng cao đờ i sờ ng nhân dân vờ kinh tờ , chính trờ , văn hóa. Trong mờ t nờ c nông nghiờ p nhờ Nam VN “nông dân là biờ n nờ c nuôi cá du kích” nên vờ n đờ chờ yờ u là phờ i tranh thờ ng đờ i nông dân, tách hờ khờ i sờ kiờ m soát cờ a CS, mờ ra cho hờ thờ y nhờ ng triờ n vờ ng tờ t đờ p hờ n đờ tờ ng lai. Rostow nhờ n đờ nh “Đây là cuờ c chiờ n tranh sâu sỏ c, không phờ i chờ đánh bờ ng vũ khí mà còn đánh trong tâm trí con ngờ i sờ ng đờ các làng mờ c và đờ i núi, đánh bờ ng tinh thờ n và đờ ng lờ i cờ a chính phờ bờ n xờ . Thờ c chờ t đó là cuờ c tranh chờ p trong phờ m viờ t dân tờ c mà nhờ ng ngờ i đờ ng ngoài không thờ thờ ng đờ c, nhờ ng chờ có thờ tờ o ra nhờ ng đờ u kiờ n đờ ng đờ i dân bờ n xờ chiờ n thờ ng cuờ c chiờ n tranh cờ a chính hờ ”.

Lúc bờ y giờ Gs Thúc là Cờ vờ n Kinh tờ cờ a TT Ngô Đờ nh Diờ m, ông đã hờ p tác vờ i Giáo sờ Kinh tờ Eugene A. Staley thờ o ra đờ án thu phờ c nhân tâm chờ ng lờ i sờ khuy nh đờ o cờ a CS. Bờ n tờ ng trình (Staley- Vu Quoc Thuc joint report) đờ c đờ nờ p lên TT Diờ m và Kennedy hờ i tháng 4 năm 1961.

Đờ u năm 1965, MNVN đờ ng bên bờ vờ c sỏ p đờ , HK phờ i trờ c tiờ p đờ a quân chiờ n đờ u đờ n bờ o vờ VNCH. TT Johnson tuyên bờ mờ c tiêu can thiờ p cờ a HK là đờ áp lờ c Hà Nờ i ngờ i vào bàn bàn phán đờ giờ i quyờ t vờ n đờ MN bờ ng con đờ ng hòa bình. Mờ t khi hiờ p đờ nh hòa bình đã đờ c ký kờ t, HK sờ rút khờ i MNVN vô đờ u kiờ n. Tờ cuờ i 1966, HK đã chuờ n bờ kờ hoờ ch hờ u chiờ n cho Nam VN. Cuờ i tháng 10/ 1966, lờnh tờ các nờ c Đờ ng minh có quân tham chiờ n đờ NVN đã gờ p gờ giờ i lờnh đờ o VNCH tờ i hờ i nghờ Manila (Phi Luờ t Tân). Hờ đờ a ra sáng kiờ n hòa bình bờ ng đờ nghờ quân ngoờ i nhờ p cùng rút khờ i MNVN đờ nhân dân MN thờ c hiờ n viờ c hòa giờ i dân tờ c. Đờ ng thờ i hờ đờ xờ ng kờ hoờ ch phát triờ n vùng Á Châu/Thái bình Đờ ng vờ i viờ c thành lập Ngân hàng Phát triờ n Á Châu (ADB). Hờ i nghờ còn đờ a ra hai tuyên ngôn quan trờ ng vờ tờ do, hòa bình và tiờ n bờ đờ VN và toàn khu vờ c Á Châu/TBD vờ i 4 mờ c tiêu chung: chờ ng xâm lờ c; chờ ng nờ n nghèo đói, bờ nh tờ t và thờ t hờ c; xây đờ ng khu vờ c an ninh và tiờ n bờ ; thờ c hiờ n viờ c hòa hờ p và hòa bình giờ a các dân tờ c trong vùng. (Lyndon B. Johnson, The

Vantage Point: Perspectives of the Presidency, Redwood Press Ltd, London, 1972, PP.248-49)

Trong thị gian này (1966-1967) G/s Thúc cùng Giáo s David E.Lilienthal là Ch t ch H i đ ng Phát tri n và Tài nguyên HK ho ch đ nh chi n l c phát tri n VN th i h u chi n, mà tr ng tâm là đ ng b ng sông C u Long. G/s Lilienthal là b n thân c a TT Johnson, ông là m t chuyên gia xu t s c t 1933 đã giúp TT Franklin D. Roosevelt ph c h i kinh t HK sau th i k đ i kh ng ho ng 1932. Đ b o đ m k ho ch phát tri n đ ng b ng sông C u Long, hai chuyên viên kinh t Vi t M đã tr li u s h p tác c a b n th l c l n trong vùng là VNCH, M t tr n GPMN và hai tôn giáo Hòa H o, Cao Đài. Đó là ch đ i m c a k ho ch h u chi n, th c hi n vi c hòa gi i dân t c, xúc ti n ch ng trình Ng òi Cày Có Ru ng, đ tranh th nh n tâm, chi n th ng CS b ng con đ ng chính tr và hòa bình. (Google/vuquochuc/ rfi/lilienthal-vuquochuc)

Khi cu c đàm phán b t đ u di n ra Paris (5/1968) G/s Thúc đ m nh n ch c v Qu c V Khanh đ c trách Tái thi t và Phát tri n trong N i các Tr n V n H ng và Tr n Thi n Khiêm. B n báo cáo v chính sách và ch ng trình h u chi n c a VN đ c G/s Thúc và Lilienthal đ trình TT Thi u và Nixon (4/1971). Không may cho dân t c VN, v i s ng h quân s t n tình, vi n tr kinh t d i dào, HK đã t o đ i u ki n thu n l i giúp ng òi dân MNVN chi n th ng cu c chi n c a chính h qua cu c tuy n c dân ch t do. K ho ch b t thành vì TT Thi u không bao gi chú tâm vào th i h u chi n mà ch nghĩ đ n chi n tranh. Sau đó đ n l t CSVN xé b H Đ Paris 1973, t o ra cu c chi n m i v i TC và Khmer Đ .

Năm 1985 trong bài vi t t a đ “Tái th ng nh t đ t n c: CSVN thành công hay th t b i? G/s Thúc đã th m đ nh khá chi ti t bi n c 30/4/1975 v ba m t ngo i giao, kinh t và chính tr ; sau đó đ a ra k t lu n: “Ta có quy n kh ng đ nh r ng CSVN, khi m chi n đ ch HCM đ tái th ng nh t đ t n c b ng vũ l c, đã đ t đ c m t th ng l i nh t th i, có tính cách chi n thu t (tactique) nh ng h đ ng b th t b i n ng n v chi n l c (stratégique) trong dài h n. S th t b i chi n l c này có th khi n cho ch đ CS t i VN bi n đ i sâu xa, n u không ph i là s p đ . Nh ng đ ng th i nó đang làm cho dân t c ta b iều đ ng, nghèo kh , gánh ch u thêm nhi u đau th ng tang t c”.

Tr c th m tr ng c a đ t n c, G/s Thúc quy t đ nh s đ t l i v n đ tr l i H Đ Paris 1973, t o đ i u ki n giúp hai phe Qu c gia và C ng s n ng i l i v i nhau hoàn thành vi c tái th ng nh t đ t n c trong tinh th n hòa h p và hòa gi i, v a góp ph n gi i quy t cu c chi n Cam B t, đ m l i m t n n hòa bình lâu dài cho Đông D ng. Ngày 23/5/1987 t i Paris, v i s h tr tích c c c a y ban Pháp qu c Y m tr Vi t Nam T do, Giáo s Thúc đã t ch c m t cu c h i th o công khai v vi c tr l i H Đ Paris 1973. Nhân đ p này y ban Lu t gia VN đ t l i v n đ hi u l c c a H Đ Paris 1973 (Comité de jurists vietnamiens pour le remise en vigueur des Accords de Paris de 1973) đã công b chính th c B ch th (Livre Blanc) v i t a đ Guerre et

Paix en Indochine (Chiờn tranh và hòa bình ở Đờng Dờờng).

Đờ trờ lờ HĐ Paris 1973 nhờ m giờ i quyờ t nhờ ng vờ n đờ nan giờ i cờ a các nờờ c ĐD, Bờ ch thờ kờu gờ i Pháp Quờ c đờ ng ra trờ u tờ p mờ t hờ i nghờ Paris mờ rờ ng bao gờ m 5 thành viên thờờ ng trờ c Hờ i đờ ng Bờ o An, 4 nờờ c nguyên là thành viên ở y hờ i Quờ c tờ kiờ m soát đờnh chiờn Đờng Dờờng 1954, hai phe Quờ c Cờ ng cờ a ba nờờ c Viờ t, Lào và Cam Bờ t. Vì sờ thiờn cờ n cờ a nhờ ng ngờờ i trong cuờ c, hờ i nghờ quờ c tờ vờ VN không đờờ c trờ u tờ p trờ lờ i. Trái lờ i cuờ c chiờn ở Cam Bờ t lờ i đờờ c giờ i quyờ t bờ ng HĐ Paris 1991. Hiờ p đờ nh này gờ n nhờ rờ p khờn HĐ Paris 1973 vờ hòa giờ i dân tờ c, các thành phờ n chính trờ tham gia cuờ c tuyờn cờ tờ do có quờ c tờ giám sát, quờ c hờ i lờ p hiờ n ra đờ i. Cuờ c tranh chờ p quờ c tờ biờ n thành cuờ c tranh chờ p trong nờ i bờ dân tờ c, đờờ c nhân dân Khmer tờ quyờ t đờ nh bờ ng mờ t cuờ c đờ u phiờ u tờ do.

Tờ 1995, HK đã bình thờờ ng hóa bang giao vờ i Hà Nờ i, VN lờ n lờ t gia nhờ p khờ i ASEAN và APEC (1998) và chuờn bờ xin gia nhờ p WTO. G/sờ Thúc là thành viên sáng lờ p Phong trào Hiờn Chờờng 2000 vờ i mờ c đờch tranh đờ u cho mờ t nờ n dân chờ đờch thờ c tờ i VN, trong đó nhân quyờn và các quyờn tờ do căn bờ n cờ a ngờờ i dân phờ i đờờ c tôn trờ ng. Muờn thờ VN phờ i đờờ c chuyờn hóa tờ chuyờn chính sang dân chờ, đờ đờ dàng hờ i nhờ p vờ i cờ ng đờ ng thờ giờ i, phát triờn đờ t nờờ c trong thờ i đờ i toàn cờ u hóa.

Đờ n nhờ ng năm đờ u cờ a thờ kờ 21, nhìn thờ y CSVN bờ Bờ c Kinh khờ ng chờ nờ ng nờ, nên G/sờ VQT thành lờ p ở y ban Vờ n đờ ng Quy chờ Trung lờ p Vờnh viờ n cho Viờ t Nam tờ i Paris (4/2006). Tôi đờ t nhiờ u kờ vờ ng vào sáng kiờ n này, vì cuờ i nờ a thờ kờ trờ c, VN đã diờ n ra cuờ c đờ i đờ u giờ a ba thờ lờ c lờ n: LX, TC và HK. Đờ tiờ n tờ i HĐ Paris 1973 kờ t thúc chiờn tranh VN, TT Nixon đã đi du thuyờ t Bờ c Kinh và Mờ c Tờ Khoa, mờ ra thờ i kờ hòa hoãn và hờ p tác vờ i hai cờờ ng quờ c CS đờn anh. HK rút khờ i Nam VN và mong muờ n mờ t nờờ c VN thờ ng nhờ t đi theo con đờờ ng trung lờ p nhờ các nờờ c ASEAN vờ i chờ trờờ ng biờ n ĐNÁ thành mờ t khu vờ c hòa bình tờ do và trung lờ p và phờ n vinh.

Vì sờ tẻnh toán sai lờ m cờ a Hà Nờ i, mà trong 35 năm qua, VN trờ thành nờ n nhân cờ a Bờ c Kinh. Nhờ ng có đờ u may mờ n, vì quyờn lờ i chiờn lờ c, mờ i đây HK tuyên bờ trờ lờ i ĐNÁ đờ cân bờ ng thờ lờ c vờ i TC. Chờ trờờ ng cờ a Mờ không phờ i đờ bao vờ y hiờ p Bờ c Kinh mà chờ nhờ m tờ o sờ ở n đờ nh đờ cùng các nờờ c Á Châu Thái Bình Đờờ ng và ở n Đờ hờ p tác kinh tờ và thờờ ng mỗ i, phát triờn khu vờ c này mà thôi. Đây là thờ i cờ tờ t đờ VN đi vào con đờờ ng trung lờ p thờ c sờ: không theo TC chờ ng HK hoờ c theo HK chờ ng TC. Mà cùng các nờờ c chung quanh biờ n Đờng trong khờ i ASEAN đờ u tranh đời chờ quyờn cờ a mình trong khu vờ c này.

Qua trình bày trên, tôi rāt tâm đōc vāi Lāi Mā Đōu cā tác giā: “Tāng lai đōt nāc tùy thuāc rāt nhiāu ā cách suy tē cũng nhā xā sō cā mōi ngōāi Viēt, đōc biēt cā nhāng kē đāng cām quyān”. Đōn phōn Kōt Luān, tác giā nói đōn nāi thāng trēm cā dân tāc trong suēt thō kē XX, đā tác đōng nhā thō nào đōn cuāc đōi cā chính mình cũng nhā đōng bào cùng thō hō cā mình, đō suy tē và tìm cách đōi phó. Tôi kē vōng, sau khi đōc Cuān 1 sō lōc vō lōch sō, sō có nhiāu ngōāi không còn đōng đōng trōc vōn nōc, đōng bên lō lōch sō, mà nói lên nhāng suy tē và cách hành xā cā mình. Sō đōng góp cā tác giā đōi vōi lōch sō là mōt viēc không phōi ai cũng làm đōc.

Lōch sō do con ngōāi tō ra, các sō gia đōa vào nhāng sō kiān xāy ra theo đūng nguyên trōng rōi sō p xō p lōi có suy nghĩ, đō tō thành toàn cānh chung (tōng đōi) trung thōc. Lōch sō khách quan, vì tính vô tính, vô tình và vô thōn cā nó...Nhāng con ngōāi thì trái lōi: biēt suy tē và hành xā. Lōch sō và Con ngōāi, Con ngōāi và Lōch sō gōn bó nhau, xā hōi mōi tiān bō và tōn tōi.

Xā nay trong thōi lōn, thōi thō tō anh hùng là lō thōng tình. Có thō tìm thōy sō ngōāi nōy qua các tác phōm hōc hōi ký: con ngōāi và sō nghiāp. Sō nghiāp đō đōc tō nên, đōa trên xōng máu hàng triāu đōng bào...mā ít ai nghĩ đōn đōt nāc điāu tàn, tōt hōu, mōt đōt, mōt biēt. Còn đōng bào thì sao? Nhân tâm lý tán, đō đōc suy đōi, hōn thù chia rō, lōa bō quē hōng tìm tō do hōc tha phōng cāu thōc...

Trong bōi cānh lōch sō nhā vōy, con ngōāi có liēm sĩ sō phōi hành xā ra sao cho phōi đōo? Đōu bōt hōnh cho dân tāc là sō ngōāi có trách nhiēm đōi vōi lōch sō rāt hiēm. Vōi 90 tuāi đōi và gōn suēt cuāc đōi phōc vō quōc gia dân tāc, tōng giā nhāng chōc vō cao, tác giā có đō tō thō viēt hōi ký ghi lōi sō nghiāp cā mình nhā nhiāu nhân vōt lōch sō cùng thōi. Nhāng tác giā đā không làm, chō vì không muān nói đōn “cái tôi thōt đāng ghét”. Nhāng ngày nay, phōi nói đōn cái “tôi” chō vì tēm lòng đōi vōi lōch sō, đōi vōi dân tāc. Đō là cái tôi cā kē Sĩ phōng Đōng. Tôi cāu mong sō có nhiāu “cái tôi đāng kính” lên tiāng tōp theo.

Trong phōn kōt luān, tác giā có nhāc câu nói cā nhà cách mōng tiān bōi Phan Bōi Chōu: “Vī thō đōng đōi bōng phōng cā. Anh hùng hào kiēt có hōn ai? khiān tôi nhā đōn hai câu đōi nāi tiāng cā hai nhân sĩ Bōc Hà hōi đōu thō kē XIX: Ngō Thī Nhōm (1746-1803) và Đōng Trōn Thōng (1759-1816). Cā hai cùng sinh quān Hà Đōng, song vì hoàn cānh đōt nāc nhiāu nhōng trong thōi Nam Bōc phân tranh, nên chí hōng khác nhau.

Đōng Trōn Thōng sau khi phō tá vua Gia Long giành đōc toàn bō quyān lōc, ông đōa ngōāi

b n thu h n vi ra tr c V n Mi u H n N i đ h n h t i. Ông đ a ra câu đ i bu c đ i th , nay đ ã sa c p h i đ i đ p l i: “Ai công h u, ai kh n h t ng. Trong tr n ai, ai đ bi t ai”. Ông t ng r ng câu đ i h c h m, ch v n v n 13 ch song có đ n n m ch Ai, thì đ ch th làm sao có th đ i l i n i? Đ ó là cách h nh c k thù b i tr n c a m t ng i h n h t n g p th i. Nh ng ông đ ã l m, Ngô Thì Nh m ung dung đ p l i “Th Chi n qu c, th Xuân thu. G p th i th , th th i ph i th ”.

Hai câu đ i trên đ ã đi vào l ch s . Ngoài giá tr v n h c, đ i nhau th t ch nh c ý l n l i...nó còn th m thú y v m t đ i nh n x th , v nh n cách con ng i đ h u th h c h i. X a nay th i th , nh t là th i lo n, t o bi t bao anh hùng...Nh ng có m y ai bi t h n h t x th i ch nghi v i tình th , h u mang l i l i í ch cho qu c gia dân t c? Ai h n ai là đ i m này.

T i sao đ t n c v n còn t t h u, đ o đ c suy đ i? Ch vì m t s th t đ u lòng: V ng bóng k Sĩ! Vì th đ i đ i u c m nh i c a tôi xu t ph t t lòng ng ng m m t k Sĩ t u i đ i th mà còn đ n thân vì đ i nghĩa dân t c.

Ng i x a th ng nói “Tri nan h n h đ ”. Qu th t, bi t và h i u s vi c trên đ i r t kh . Hi u sai t t ph i làm b y, l i cu ng t n c ch p, không nh n sai l m, nh t là đ i v i ng i l n h đ o đ t n c, s g y tác h i lâu dài cho dân t c. Thi đ i c a tôi - Cu n I: Nh n l i 100 l ch s , cho th y tác gi ph n nào đ ã th u hi u chuy n qu c gia đ i s . Và tác gi đ ã h n h t x ra sao trong Cu n II: Đ i tôi tr i qua các cu c th ng tr m c a đ t n c. Cu n I là l ch s , cu n II là con ng i trong b i c nh l ch s ó. Giáo s Vũ Qu c Thúc đ ã “Tri H n H p Nh t”.